

۱۹۹۳- بوتو اشتراوس طی مقاله‌ای در مجله اشپگل درباره اتحاد مجدد دو آلمان، از راست‌ها طرفداری کرد و بحث گسترده‌ای را بین روشنفکران و سیاستمداران آلمان موجب شد.

۱۹۹۶- کتاب دانیل گولدهاگن به نام «مجریان مطیع هیتلر» سبب موضع‌گیری‌های بسیاری در مورد هولوکاست شد.

۱۹۹۷- گوتترگراس به مناسبت اعطای جایزه صلح اتحادیه ناشران آلمان به نویسنده ترک، یاشارکمال، حمله سختی به دولت آلمان کرد: «من از این کشور که تبدیل به پایگاه اقتصادی صرف شده است، شرمندم. از کشوری که دولتش در برابر سیاست‌های مرگ‌آور سکوت می‌کند و در همان سال از دادن حق پناهندگی به کردهای تحت تعقیب خودداری.»

اما گسترده‌ترین و جنجالی‌ترین بخشی که از جانب ادیبان، از سوی نویسنده‌ای در این چند ساله اخیر در آلمان به راه افتاد، بحثی است که سبب آن انتشار دو مقاله از پتر هانتکه در مورد جنگ کوزوو و حمایت از صرب‌ها بود.

صدای مخالف لازمه جوامع زنده و پویاست. صدای مخالف مانع سیاست‌های یک سویه داخلی و خارجی است. اما صدای مخالف شهادت هم لازم دارد، شهادت در وجوه مختلف، و یکی از آنها، آمادگی برای خوردن برچسب‌های مختلف.

مقاله‌های پتر هانتکه

پتر هانتکه در ژانویه ۱۹۹۶ در دو شمارهٔ پی در پی در روزنامه معتبر «زوددویچه» مقاله‌ای طولانی منتشر کرد. عنوان مقاله «عدالت برای صربستان» سفری زمستانی به رودخانه‌های داتوب، ساو، موروا و ارینا بود که در سال ۱۹۹۸ در کتابی به نام «وداع خیالیاف، سفری زمستانی» پس درآمدی تابستانی» نیز منتشر شد. در این مقاله پتر هانتکه از صربستان در جنگ کوزوو جانبداری کرد، صربستانی که به‌زعم او مطرود سیاست و مطبوعات شده بود. هانتکه برای نگارش این مقاله چشمی هم به اجدادش داشت. مادرش ریشهٔ اسلاوی دارد.

چند سالی قبل از این مقاله در ژوئیه ۱۹۹۱ هم، هانتکه طی دو مقاله در همان روزنامه، گزشتی از فروپاشی در یوگسلاوی داده بود، لحن آن مقاله غم‌انگیز بود و نشان از تأثر هانتکه داشت.

در مقالهٔ راجع به صربستان هانتکه به‌طور قاطع و مصمم از این کشور دفاع می‌کند، اما نه به شکل خطابه‌ای در چارچوب یک نگرش سیاسی از پیش تعیین شده، بلکه به صورت روایتی بلند، در سبک مونولوگی درونی.

در مسألهٔ جنگ کوزوو، کشورهای غربی از نظر اخلاق سیاسی، وضع خود را اتخاذ کرده‌اند، برای همین هانتکه این حق را به خود می‌دهد تا صدای مخالفی بلند کند، صدای مخالف یکبارگی محکوم کردن‌های اخلاقی در سیاست و در رسانه‌های تأثیرگذار بر آراء و عقاید. مقاله‌های هانتکه یک هدف دیگر را نیز دنبال می‌کند: ایجاد افکار عمومی مخالف. مقالهٔ هانتکه آن جایی به هدف‌های خود نزدیک می‌شود که نویسنده یعنی شخص ناظر بر حوادث، ذهن‌گرا می‌شود و از زبانی به‌غایت غنی استفاده می‌کند، به‌طور مشخص در نگاهی حساس که به زندگی روزمرهٔ مردم صربستان انداخته می‌شود، در شرح جزئیات رفتار انسان‌ها، در توصیف دقیق مسطر و چشم‌اندازها.

م‌نوشتهٔ هانتکه در بسیاری موارد در دستیابی به هدف خود ناکام است و دلیل آن هم تضاد درونی متن‌هاست. هانتکه قصد دارد تا تصویر منفی و یک‌جانبه‌ای را که از صربستان نزد افکار عمومی به وجود آمده، اصلاح کند. معتقد است که این تصویر دست‌پخت گزارش‌های روزنامه‌ها و تصویرهای منتشر شده در مطبوعات است. هانتکه از آن نوع سیاست اطلاع‌رسانی در گزارشگری نقد می‌کند که به‌طور یک‌جانبه دهشت جنگ را به دوش صرب‌ها می‌گذارد. اما هانتکه ظاهراً به‌عنوان یک گزارشگر غیر حرفه‌ای این حق را به خود می‌دهد و در مواردی - گرچه از نظر زبانی و سبک‌نویسی قابل قبول -، دعائایی می‌کند که نیاز به ارائهٔ دلیل و مدرک دارد، مثلاً در گزارش‌های تصویری از سرای جنگی می‌نویسد: «اینها در بسیاری موارد شاید درست

نمی‌گرفتند، اما از دیدی به آنها نگاه شده است که به طور و وضوح ژستی تحمیلی است. این اسرار را در ژست‌هایی نشان داده‌اند که ظاهراً دارند درد و رنج تحمل می‌کنند.

هائتکه به طور کلی و مکرر ادعا می‌کند که مطالب مندرج در گزارش‌ها و تصویرهای مربوطه دستکاری شده و صحنه‌سازی است. تکرار این مطالب با این هدف است که حدس و گمان را تبدیل کند به نتیجه‌گیری قاطع. اساس اقدام هائتکه، مخالفت با آن چیزی است که در جوامع غربی به عقل سلیم مشهور است، مخالفت با ارزش‌های موجود در این جوامع و سیاست اطلاع‌رسانی رسانه‌هایش.

در سال ۲۰۰۰ هائتکه کتابی منتشر کرد به نام «پرسشی با چشم‌های گریان» و در آن به عنوان تکمله‌ای بر مقاله‌های صربستان خود. مشاهداتش در یوگسلاوی جنگ زده طی ماه‌های مارس و آوریل ۱۹۹۹ را بیان کرد. در این کتاب هائتکه به طور واضح قصد خود از نگارش مقاله‌هایی به طرفداری از صربستان را این‌گونه بیان می‌کند:

«جنگ علیه یوگسلاوی: این جنگ فقط با بمب‌های خوشه‌ای و موشک رهبری نمی‌شود، رهبران دیگر این جنگ «واژه‌ها و متن‌ها، هستند و خیالی‌های، عصر اطلاعات و اطلاع‌رسانی به سرآمده است».

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی